

EUROOPA KOHTU OTSUS

21. mai 1980*

[...]

Kohtuasjas 125/79,

mille esemeks on Euroopa Kohtule 3. juuni 1971. aasta protokollis 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus alusel Oberlandesgericht Frankfurt am Main'i (Saksamaa) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Bernard Denilauler, 26 Spessartstraße, 6204 Taunusstein 2,

kostja ja apellatsioonkaebuse esitaja,

ja

S.N.C. Couchet Frères, Andrézieux-Bouthéon (Prantsusmaa),

hageja ja vastustaja,

eelotsust 27. septembri 1968. aasta konventsiooni (EÜT 1972, L 299, lk 32) artiklite 24, 27, 34, 36, 46 ja 47 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed A. O'Keefe ja A. Touffait, kohtunikud J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Lord Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans ja O. Due,

kohtujurist: H. Mayras,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

* Kohtumenetluse keel: saksa.

[...]

Põhjendused

1. Oma 25. juuli 1979. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. augustil 1979, esitas Oberlandesgericht (kõrgem piirkonnakohus) Frankfurt am Main 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (edaspidi “konventsioon”) (EÜT 1972, L 299, lk 32) tõlgendamist Euroopa Kohtus käsitleva protokollil alusel neli küsimust konventsiooni artikli 24, artikli 27 lõike 2, artikli 34 teise lõigu, artikli 36 esimese lõigu ja artikli 46 lõike 2 ning artikli 47 lõike 1 tõlgendamise kohta.

2. Krediidiandja, Couchet Frères, ja tema võlgniku, Denilauler’ vaheline vaidlus saadeti Tribunal de grande instance de Montbrison’ile (Prantsusmaa) arutamiseks 1978. aastal. Kõnealuse kohtu president, kasutades talle Prantsuse tsiviilkoodeksi artiklis 48 antud volitusi, võttis 7. veebruaril 1979 krediidiandja taotlusel ja ilma teist poolt kohtusse kutsumata vastu viivitamatult täitmisele pööratava määruse, mis andis krediidiandjale õiguse arestida võlgniku Frankfurt am Main’i pangas olev arve hinnanguliselt 130 000 frangi suuruse võla tagamiseks. Prantsuse õiguse kohaselt võib krediidiandja sellise varade arestimise (“saisie conservatoire”) läbi viia ilma, et määrusest teavitataks eelnevalt võlgnikku, kelle varad arestitakse.

3. Euroopa Kohtule saadetud küsimused esitati Saksamaa kohtutes toimuva menetluse raames, et anda Prantsuse määruse täitmise korraldus ning ka “Pfändungsbeschuß” (arestimismäärus) panga valduses olevate varade arestimiseks. Asja käsitleti esmalt Landgericht Wiesbadenis, mille president andis 23. märtsil 1979 täitmismääruse, mille tulemusena varad arestiti 28. märtsil, ilma et võlgnik oleks olnud menetlusosaline. Tundub, et Landgericht Wiesbadeni presidendi määrusest ei teavitatud võlgnikku kuni 3. maini 1979; võlgnik esitas viivitamata selle peale kaebuse Oberlandesgericht Frankfurt am Mainis, kes esitas Euroopa Kohtule praegu käsitletavat küsimused.

4. Neis küsimustes püütakse esmalt teada saada, kas selle osalisriigi, kus määratakse ajutisi ja kaitsemeetmeid, ilma et pool, kelle vastu need suunatud on, oleks kohtusse kutsutud ning kes ei ole neist teadlik kuni nende täitmiseni, kohtute otsuseid võib tunnustada ja täitmisele pöörata teises osalisriigis, ilma et nimetatud otsustest teatataks poolele, kelle vastu need on suunatud (küsimused 1 ja 2). Teiseks püütakse küsimustes selgitada vastuväiteid, mille pool, kelle vastu täitmist taotletakse, võib tõstatada kaebuse esitamisel täitmismääruse peale konventsiooni artikli 36 kohaselt (küsimused 3 ja 4).

Küsimused 1 ja 2

5. Küsimused 1 ja 2, millele tuleks vastata koos, on järgmised:

“1. Kas artikli 27 lõiget 2 ja artikli 46 lõiget 2 kohaldatakse ka nende menetluste suhtes, mille raames võetakse ajutisi kaitsemeetmeid ilma vastaspoolt ära kuulamata?”

2. Kas konventsiooni artikli 47 lõiget 1 tõlgendatakse sellisena, et täitmist taotlev pool peab esitama dokumendid, millest ilmneb, et täitmisele pööratavast kohtuotsusest on teatatud, isegi siis, kui nimetatud otsus puudutab ajutist ja üksnes kaitsemeetet?”

6. Komisjon, Itaalia valitsus ja põhikohtuasja hageja väljendavad oma märkustes arvamust, et sellised kohtuotsused tuleb tunnistada täitmisele pööratavaks taotluse saanud osalisriigis, ilma et neist teatataks eelnevalt poolele, kelle vastu need on suunatud.

Sellise ajutise või kaitsemeetme konkreetne eesmärk on luua üllatusmoment, mis on ette nähtud neid taotleva poole ohus olevate õiguste kaitsmiseks, takistades poolele, kelle vastu need on suunatud, kõrvaldada oma valduses olevad varad, mis on kas kohtuasja esemeks või krediidiandja tagatiseks. Selle tingimuseks seadmine, et selliste kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine tuleb teisele poolele eelnevalt teatavaks teha juba konventsiooniosaliseks oleva päritoluriigi menetluse staadiumis, oleks täiesti tähtsusetu.

Ühendkuningriigi valitsus on seevastu arvamusel, et nende kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise suhtes kohaldatakse artiklites 27, 46 ja 47 sätestatud tingimusi teisele poolele teatamise osas. Ta tunnistab, et nimetatud nõue kõrvaldab sellistele otsustele omase üllatusmomendi ja hävitab kogu nende praktilise väärtuse, mis tuleneb tegelikult kõnealuste otsuste tunnustamisest ja täimisest keeldumisest. Tundub siiski, et selle mõju ei ole nii tõsine kui talumatud riskid, millega riskivad need ettevõtjad, kellel on varad erinevates osalisriikides, selle menetluse tulemusena, mis kohustab taotluse saanud riigi kohtutel lubada võtta meetmeid nimetatud riigis asuvate varade arestimiseks, ilma et nende varade omanikul oleks olnud võimalus esitada kas päritoluriigi kohtus või taotluse saanud riigi kohtus oma versioon siis, kui sellised varad võivad olla seaduslikult ette nähtud muude kohustuste täitmiseks. Ainult selle riigi kohus, kus varad asuvad, võib asja täielikult tundes otsustada vajaduse üle lubada sellist ajutist või kaitsemeetet. Ühendkuningriigi valitsus väidab veel, et see seisukoht ei tekita lünka konventsiooni süsteemi, kuna artikkel 24 võimaldab kõigil pooltel taotleda osalisriigi kohtute kaudu selliseid ajutisi või kaitsemeetmeid, mis on selle riigi seadusega ette nähtud, isegi juhul, kui teise osalisriigi kohtud on asja sisuliseks arutamiseks pädevad.

7. Konventsiooni artikkel 27 sätestab tingimused, mida tuleb täita teises osalisriigis antud kohtuotsuste tunnustamiseks osalisriigis. Artikli 27 lõike 2 alusel ei tunnustata kohtuotsust “kui kostjale ei olnud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti kätte toimetatud piisavalt aegsasti, et ta oleks saanud end kaitsta”. Artikli 46 lõige 2 sätestab, et teises osalisriigis tagaselja tehtud kohtuotsuse tunnustamist või selle täitmist taotlev asjaosaline peab muude dokumentide hulgas esitama dokumendi, milles tuvastatakse, et kohtusse ilmumata jäänud asjaosalisele toimetati kätte menetluse algatamist käsitlev dokument või selle teatis.

8. Nimetatud sätted ei ole ilmselgelt kavandatud kohaldamiseks selliste kohtuotsuste suhtes, mis osalisriigi siseriikliku õiguse alusel tuleb teha selle asjaosalise kohtusse ilmumata jätmisel, kelle vastu need on suunatud, ning pöörata täitmisele ilma talle eelnevalt otsuseid kätte toimetamata. Kõnealuste tekstide erinevate keeleversioonide võrdlemisel ja eelkõige kohtusse ilmumata jättnud asjaosalise kirjeldamiseks kasutatud väljenditest ilmneb, et nimetatud sätetes mõeldakse selliseid menetlusi, milles osalevad

põhimõtteliselt mõlemad pooled, kuid milles kohtul on siiski õigus teha otsus, kui nõuetekohaselt kohtukutse saanud kostja ei ilmu kohale.

9. Sama kehtib konventsiooni artikli 47 lõike 1 kohta, mille alusel täitmist taotlev asjaosaline peab esitama dokumendid, millest ilmneb, et kohtuotsus on täitmisele pööratav vastavalt kohtuotsuse teinud riigi õigusele ja see on kätte toimetatud. Nimetatud sätet, mis käsitleb päritoluriigis nii mõlema poole osalusel kui ka tagaselja tehtud kohtuotsuseid, ei saa määratluse kohaselt kohaldada selliste kohtuotsuste suhtes nagu vaidlusalune kohtuotsus, mis on erineva iseloomuga.

10. Sellest, et artikli 27 lõiget 2, artikli 46 lõiget 2 ja artikli 47 lõiget 1 ei saa kohaldada kõnealuste kohtuotsuste suhtes, välja arvatud nende sisu ja ulatust moonutades, ei saa siiski järeldada, et selliseid otsuseid tuleb sellest hoolimata tunnustada ja täitmisele pöörata taotluse saanud riigis. On vaja uurida, kas selliseid kohtuotsuseid võib reguleerida konventsioonis sätestatud tunnustamise ja täitmise lihtsustatud korraga, võttes arvesse konventsiooni süsteemi ja eesmärgi.

11. Jaatavat vastust pooldades leiavad komisjon ja Itaalia valitsus, et vastavalt artiklile 25 hõlmab konventsioon kõiki osalisriikide kohtute tehtud otsuseid, tegemata vahet võistlevat menetlust puudutavate kohtuotsuste ja nende kohtuotsuste vahel, mis on tehtud ilma teist poolt kohtusse kutsumata. Nagu selgub artiklist 24, hõlmab konventsiooni kohaldamisala kaitse- ja ajutisi meetmeid, mis erinevate osalisriikide õiguse alusel ning nende olemuse või pakilisuse tõttu võetakse tihti ilma esmalt vastaspoolt ära kuulamata. Osalisriikide eesmärgiks ei saanud olla konventsiooni kohaldamisala sellisel määral piiramine, ilma et seda oleks selgelt mainitud tekstis. Lõpuks võib konventsiooni artiklist 34, mis sätestab, et täitmismäärusega seotud menetlustes ei ole poolel, kelle vastu täitmist taotletakse, "menetluse selles staadiumis õigust teha taotluse kohta mingeid esildisi", selgelt näha, et konventsioonis tunnustatakse menetlused, kus ära kuulatakse vaid üks pool, põhjendatud juhtudel kaitseõiguste põhimõttega kooskõlas olevaks.

12. Need väited ei saa olla ülimuslikud konventsiooni süsteemi ja konventsiooni aluseks olevate põhimõtete suhtes.

13. Kõik konventsiooni sätted – nii kohtualluvust käsitleva II jaotise kui tunnustamist ja täitmist käsitleva III jaotise sätted – väljendavad soovi tagada, et konventsiooni eesmärkide kohaselt oleks kohtuotsuste tegemiseni viivates menetlustes järgitud õigust kaitsele. Põhikohtuasja kostjale antud tagatiste tõttu on konventsiooni III jaotis tunnustamise ja täitmise küsimustes väga liberaalne. Neid kaalutlusi silmas pidades on selge, et konventsioonis käsitletakse põhiliselt kohtuotsuseid, mille osas on päritoluriigis läbi viidud või on olnud võimalik läbi viia erineva korra kohaselt uurimine võistleva menetluse raames enne, kui nende tunnustamist ja täitmist taotletakse mujal kui päritoluriigis. Seega ei saa konventsiooni üldise süsteemi põhjal järeldada, et kavatsust oli vaja ametlikult väljendada selleks, et muuta võimatuks kõnealuste kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine.

14. Konventsiooni artiklil 34 põhinev analoogne väide ei ole selline, mis mõjutaks tehtavat otsust. Kuigi täitmismenetlused võivad olla ühepoolsed – kuid seda vaid ajutiselt – tuleb selle asjaolu juures võtta arvesse, et konventsioon on täitmismenetluse osas

liberaalse iseloomuga, mis on põhjendatav garantiiga, et päritoluriigis on toimunud või on saanud toimuda menetlus mõlema poole juuresolekul. Kuna artikli 34 kohaselt on ühepoolse täitmismenetluse teiseks põhjenduseks sellele menetlusele omase üllatusmomendi tekitamine, takistamaks kostjal kaitsta oma vara täitmismetmete vastu, nõrgendatakse üllatusmomendi mõju, kuna ühepoolsed menetlused põhinevad eeldusel, et mõlemad pooled on päritoluriigis ära kuulatud.

15. Konkreetselt ajutisi ja kaitsemeetmeid käsitlevale artiklile 24 konventsiooni üldise süsteemi alusel omistatud funktsiooni analüüs viib lisaks järelduseni, et selliste meetmete osas kaaluti erieeskirjade loomist. Kuna on tõsi, et selliseid kõnealuseid menetlusi, mis lubavad ajutisi ja kaitsemeetmeid, võib leida kõikide osalisriikide õigussüsteemis ja neid võidakse, kui need järgivad teatud tingimusi, pidada kaitseõigust mitterikkuvateks, tuleks siiski rõhutada, et sellise meetme lubamine eeldab kohtu erilist ettevaatust ning konkreetse olukorra, kus meede peab jõustuma, põhjalikku tundmist. Sõltuvalt olukorrast ja eriti kaubandustavade peab kohus suutma kehtestada oma määrusele tähtaja või kavandatavate meetmete kohaste varade või kaupade iseloomu osas nõudma pangagarantiisid või määrama sekvestri, ning üldiselt silmas pidama, et määruks oleksid täidetud kõik sellised tingimused, mis tagavad määratud meetme ajutise või kaitsva iseloomu.

16. Antud koha kohtud või igal juhul selle osalisriigi kohtud, kus taotletud meetmete kohased varad asuvad, võivad kõige paremini hinnata neid olukordi, mis võivad viia taotletud meetmete võtmise või neist keeldumiseni või nende menetluste ja tingimuste kehtestamiseni, mida hageja peab järgima määratud meetme ajutise või kaitsva iseloomu tagamiseks. Konventsioon on võtnud arvesse neid nõudeid, sätestades artiklis 24, et osalisriigi kohtute kaudu võib taotleda selliseid ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis on selle riigi seadustega ette nähtud, isegi juhul, kui teise osalisriigi kohtud on asja sisuliseks arutamiseks pädevad.

17. Artikkel 24 ei välista päritoluriigis vastavalt võistlevale menetlusele – kuigi tegu on tagaselja menetlusega – määratud ajutiste või kaitsemeetmete tunnustamist ja nende täitmise lubamist konventsiooni artiklites 25-49 sätestatud tingimustel. Seevastu ei täideta konventsiooni III jaotises kehtestatud tingimusi kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta ajutiste või kaitsemeetmete osas, mille kohus on määranud või lubanud ilma seda poolt, kelle vastu need on suunatud, kohtusse kutsumata, ning mis tuleb täitmisele pöörata ilma nimetatud poolele eelnevalt teatamata. Sellest järeldub, et sellise kohtuotsuse suhtes ei kohaldata konventsiooni III jaotises sätestatud lihtsustatud täitmismenetlust. Artikkel 24 tagab, nagu Ühendkuningriigi valitsus on põhjendatult rõhutanud, poolte jaoks menetluse, mis kõrvaldab suures osas selle olukorra puudused.

18. Seetõttu tuleks küsimustele 1 ja 2 vastata, et konventsiooni III jaotises sätestatud tunnustamise ja täitmise süsteem ei kehti ajutisi või kaitsemeetmeid lubavate kohtuotsuste suhtes, mis tehakse ilma poolt, kelle vastu need on suunatud, kohtusse kutsumata ja mis tuleb täitmisele pöörata ilma neist eelnevalt teatamata.

Küsimused 3 ja 4

19. Võttes arvesse küsimuste 1 ja 2 vastuseid, ei ole enam vaja uurida küsimusi 3 ja 4, millel puudub nüüd eesmärk.

Kohtukulud

20. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Itaalia Vabariigi valitsuse, Ühendkuningriigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Oberlandesgericht Frankfurt am Main esitas talle oma 25. juuli 1979. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. augustil 1979, otsustab:

27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades III jaotises sätestatud tunnustamise ja täitmise süsteem ei kehti ajutisi või kaitsemeetmeid lubavate kohtuotsuste suhtes, mis tehakse ilma poolt, kelle vastu need on suunatud, kohtusse kutsumata ja mis tuleb täitmisele pöörata ilma neist eelnevalt teatamata.

Kutscher O'Keeffe Touffait Mertens de Wilmars Pescatore

Mackenzie Stuart Bosco Koopmans Due

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 21. mail 1980. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher